

Teisininkė: Lietuva turėtų susigriebti

[diena.lt/naujienos/lietuva/salies-pulsas/teisininke-lietuva-turetu-susigriebti-901225](https://www.diena.lt/naujienos/lietuva/salies-pulsas/teisininke-lietuva-turetu-susigriebti-901225)

Agnė Smolienė

Rekomendacijos kartojasi

Dėl šios konvencijos Lietuvos valdžios institucijos yra įpareigosios kartą per penkerius metus parengti išsamų pranešimą apie teises ir kitas priemones, kurių imamasi konvencijos nuostatomis įgyvendinti. Remiantis šiuo pranešimu ir papildomai surinkta informacija Patariamasis komitetas prie Europos Tarybos rengia išvadas ir rekomendacijas. Europos žmogaus teisių fondas Europos Tarybai teikia alternatyvias ataskaitas.

"Patariamasis komitetas nenustato galutinių terminų, bet nurodo, kokia kryptimi judėti. Iš karto neįvykdžius rekomendacijų nėra numatyta jokių sankcijų, tačiau jei kiekvieną kartą yra kartojamos tos pačios rekomendacijos, komitetas jau gali kreiptis į Lietuvą prašydamas pasiaiškinti. Iš paskutinių įžvalgų matome, kad kai kurios rekomendacijos kartojasi. Tai rodo, kad Lietuva turėtų susigriebti", – teigė Europos žmogaus teisių fondo teisininkė Evelina Dobrovolska.

Anot jos, kiekvienoje ataskaitoje Patariamasis komitetas įvardija ir teigiamų, ir neigiamų pastebėjimų. Tarkime, Tautinių mažumų departamento atkūrimas vertinamas kaip teigiamas pokytis, taip pat įvertintas Lietuvos teisinis reglamentavimas dėl diskriminacijos draudimo.

Ataskaitų neviešina

"Vis dėlto, Patariamasis komitetas ragina Lietuvą susigriebti dėl bendro teisinio reglamentavimo ir tautinių mažumų veiklos finansavimo. Taigi yra sritys, kuriose tobulėjama, ir sritys, kurios yra tendencingai nesprendžiamos", – pasak teisininkės, Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos tikrino tikslas – kad mažumos gyventų geriau, tačiau problema, kad pačios tautinės mažumos nežino, kad apie juos yra rengiamos tokios ataskaitos.

"Tautinių mažumų departamentas, gavęs tokią ataskaitą, turėtų informuoti visuomenę. Juolab kad kai kurie punktai, matome, kalba apie atskirtas mažumas: romus, lenkus, rusus ir kitas grupes. Todėl ataskaita turėtų būti verčiama į mažumų kalbas, nes tautinėms mažumos yra aktualu apie tai žinoti. Ar bent jau į lietuvių. Šiuo metu rekomendacijos yra tik anglų kalba. Tai yra problema", – E.Dobrovolska pastebi, kad Departamentas net nesugebėjo laiku pateikti ataskaitos 2018 m. – pavėlavo pusmečiu.

Anot teisininkės, svarbus pasikeitimas šioje Patariamojo komiteto ataskaitoje, kad yra minimi ne tik lenkai Vilniaus regione ir romai, bet ir Kauno tautinės mažumos: "Kadangi šįmet paminėtas Kaunas, tai matome, kad požiūris plečiasi ir čia atsiranda specifinė problematika. Manau, Kauno valdžiai šį tarptautinė ataskaita yra labai reikšminga, juolab kad tautinėms mažumoms tai jau yra pagrindas einant kalbėtis su valdžia."

Vengia kalbėti troleibusuose

Savo ataskaitoje Patariamasis komitetas pažymėjo, jog dabartinė geopolitinė situacija ir tokie įvykiai kaip Krymo aneksija bei konfliktas Ukrainoje sukelia atgarsius viešajame diskurse, susijusiame su mažumų klausimais Lietuvoje. Tai buvo ypač pastebima pokalbiuose ne tik su rusų, tačiau taip pat ir lenkų, ukrainiečių bei baltarusių tautinių mažumų atstovais. Pavyzdžiui, rusų tautinės mažumos atstovai pareiškė, kad 2014 m. įvykiai sukėlė įtampą bendruomenės ir netgi šeimų viduje. Kai kurie jų pranešė apie tam tikrą antirusišką atmosferą ir kad Lietuvos žiniasklaida ne visada aiškiai atskiria "Rusiją kaip valstybę nuo mūsų kaip mažumos".

Panašu, jog visuomenės nuomonė apie rusakalbius skirtinguose regionuose yra įvairi. Kai kurie pašnekovai Kaune teigė, kad jie vengia kalbėti rusiškai gatvėje ar viešajame transporte, tačiau Vilniuje, atrodo, yra kitaip. Kai kurių mažumų atstovai paminėjo Rusijos valstybinės televizijos įtaką ne tik rusų, tačiau ir lenkų bendruomenės atstovams. Jaunuoliai, priklausantys rusakalbėms mažumoms, nurodė esantys sutrikę dėl viena kitai prieštaraujančios informacijos, sklaidžiamos Rusijos ir Lietuvos televizijose.

2018 m. kovo vizito metu Patariamajam komitetui pasirodė, kad tuo metu tiek valdžia, tiek daugelis tautinių mažumų atstovų dėjo pastangas tam, kad vidaus mažumų politikos klausimai būtų atskirti nuo dvišalių santykių. 47 rusų mažumos atstovai akcentavo faktą, kad jie save laiko visų pirma Lietuvos piliečiais ir buvo pirmiausia suinteresuoti kultūros bei kalbos sklaida.

Neįtraukti į "Kaunas 2022"

Kai kurie lenkų bendruomenės atstovai minėjo, kad diskursas apėmė tautinių mažumų, tarp jų ir lenkų, vaizdavimą esant "penktąja kolona" ir kvestionuojant jų lojalumą Lietuvai. Atrodo, kad pastaruoju metu šios diskusijos aprimo, tačiau Patariamasis komitetas apgailestaudamas pažymi, kad kai kurie tautinių mažumų atstovai jautėsi buvę nepakankamai įtraukti į Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo šimtmečiui skirtus minėjimus 2018 m., o tai išties reikštų prarastą galimybę.

Patariamasis komitetas sužinojo, kad kai kurie mažumų atstovai Kaune taip pat jautėsi nepakankamai įtraukti į pasiruošimus šventėms, vyksiančioms mieste kai jis bus Europos kultūros sostinė 2022-aisiais. Patarimo komiteto nuomone, būtų logiška aktyviai naudotis bet kokia galimybe parodyti, kad tautinių mažumų įvairovė yra vertinama ir tuo pat metu laikoma sudėtine visos Lietuvos visuomenės dalimi.